

-seznámí se s aktuálními válečnými konflikty a jejich příčinami		Válečné konflikty, teroristické útoky	MUV 5 – Princip sociálního smíru a solidarity
-diskutuje o následcích konfliktů a teroristických útoků			EV 2 – Základní podmínky života
-diskutuje o příčinách a nebezpečí terorismu			EV 3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí

5.2.5. Vzdělávací oblast Člověk a příroda

5.2.5.1. Fyzika

Charakteristika vyučovacího předmětu – 2. stupeň

Název předmětu Fyzika je shodný pro všechny ročníky druhého stupně, předmět je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

Obsahově představuje rozmanitý samostatný oddíl lidského zkoumání a pozorování přírody, zabývá se ději obecně označovanými jako fyzikální. Tematicky je spjat s ostatními předměty oblasti Člověk a příroda, poznatky z těchto předmětů často využívá, doplňuje je a rozvíjí, případně podává podrobnější popis a vysvětlení jejich jevů z jiného pohledu. Žáky vede k poznávání fyzikálních dějů (jejich vymezení – rozeznání a odlišení od ostatních), jejich vhodnému a formálně správnému popisu prostřednictvím fyzikálních veličin, hledání zákonitostí mezi těmito veličinami a předvídání dějů, které nastanou za vymezených podmínek (myšlenkové pokusy, příklady,...). Současně žákům umožňuje ověřit si některé předvídané výsledky prakticky.

Předmět je rozdělen do 9 tematických celků: Látky a tělesa, Pohyby těles, Síla, Mechanické vlastnosti tekutin, Práce a energie, Zvukové děje, Elektromagnetické děje, Světelné děje a Vesmír.

Počítá se také s exkurzí do Technického muzea v Brně a s exkurzí na hvězdárnu.

Výuka směřuje k:

- podpoře hledání a poznávání fyzikálních jevů a jejich vzájemných souvislostí
- rozvíjení a upevňování dovedností objektivně pozorovat a měřit fyzikální vlastnosti a procesy
- vytváření a ověřování hypotéz
- zkoumání příčin přírodních procesů, souvislostí a vztahů mezi nimi
- osvojení základních fyzikálních pojmů a odborné terminologie
- vytváření otevřeného myšlení, kritického myšlení a logického uvažování

Obsahové vymezení

Základem vzdělávacího obsahu předmětu Fyzika je vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Fyzika ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Je zpracován v tématech Látky a tělesa, Pohyby těles, Síla, Mechanické vlastnosti tekutin, Práce a energie, Zvukové děje, Elektromagnetické děje, Světelné děje a Vesmír.

Mezipředmětové vztahy

Předmět Fyzika vychází ze vzájemné spolupráce s předměty:

- Matematika – převody jednotek, výpočet objemu a obsahu, výpočet rychlosti, hustoty
- Chemie – fyzikální vlastnosti látek, jaderné reakce, radioaktivita, atomové teorie
- Přírodopis – světelná energie (fotosyntéza), optika (zrak), zvuk (sluch), přenos elektromagnetických signálů, srdce – kardiostimulátor

- Zeměpis – magnetické póly Země, kompas, sluneční soustava
- Dějepis – dějiny vědy a techniky

Průřezová témata:

PT	Učivo	Třída
OSV 3/1	Pohyb těles	7.
EV 2	Měření fyzikálních veličin	6.
EV 2	Přeměny energie	9.
EV 3	Jaderná energie	9.

Časové vymezení

- časová dotace ve všech ročnících 2. stupně: 2 hodiny týdně
- disponibilní hodinová dotace v 8. a 9. ročníku po jedné hodině

Organizační vymezení

- k výuce je užívána odborná učebna přírodních věd

Formy práce

- frontální a skupinová práce
- individuální činnosti dle potřeb žáka
- kooperativní formy práce

- soutěže, kvízy,...

Pomůcky

kalkulátor, matematické a fyzikální tabulky, pomůcky pro rýsování, laboratorní pomůcky, pomůcky pro provádění pokusů

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel vede žáky k:

- osvojení základních fyzikálních pojmů a vztahů postupnou abstrakcí a zobecňováním reálných jevů
- vytvoření zásoby fyzikálních nástrojů (pojmů, vztahů, algoritmů a metod řešení úloh)
- používání správné terminologie a symboliky
- volbě a využívání vhodné metody efektivního učení
- využívání získaných poznatků jak v procesu učení, tak v praktickém životě
- hledání, popisování a vysvětlování souvislostí mezi jevy
- samostatnému řešení a vytváření závěrů
- plánování postupu řešení zadaných úkolů a volbě z několika možných variant postupů
- samostatnému měření, experimentování a porovnávání získaných informací
- nalézání souvislostí mezi získanými daty
- využívání informačních a komunikačních technologií
- propojování poznatků do širších souvislostí z různých vzdělávacích oblastí

Kompetence k řešení problémů

Učitel vede žáky k:

- využití získaných znalostí a dovedností
- uvědomění, že realita je složitější než její fyzikální model
- provádění rozboru problému a plánu řešení, odhadování výsledku
- volbě správných postupů při řešení slovních úloh a reálných problémů
- používání kritického myšlení a obhájení vlastního rozhodnutí
- ověřování výsledků

Kompetence komunikativní

Učitel vede žáky k:

- zdůvodňování postupů své práce, vytváření hypotézy
- komunikaci na odpovídající úrovni
- užívání správné terminologie a symboliky
- pomoci ostatním žákům podle potřeby
- souvislé formulaci odpovědi, myšlenky a názoru v logickém sledu
- prezentaci výsledků své práce před spolužáky

Kompetence sociální a personální

Učitel vede žáky k:

- podílení se na utváření příjemné atmosféry v týmu
- učení se věcně argumentovat, schopnosti sebekontroly
- spolupráci týmu a respektování názoru druhých
- dodržování pravidel slušného chování
- práci tak, aby byla soustavně posilována jejich sebedůvěra, sebeúcta a sebeuspokojení
- uvědomování si, že spolupráce může vést k lepšímu naplnění osobních i společných cílů

Kompetence občanské

Učitel vede žáky k:

- respektování názorů ostatních
- formování si volných vlastností a charakterových rysů
- rozhodování podle dané situace
- hodnocení své činnosti na základě jasných kritérií
- vžití do rolí v různých životních situacích
- myšlení v souvislostech
- znalosti základních pravidel chování za mimořádných situací
- uvědomění si důležitosti šetření energiemi a třídění odpadů

Kompetence pracovní

Učitel vede žáky k:

- zdokonalování grafického projevu
- efektivní organizaci vlastní práce
- dodržování dohodnutých termínů a kvalita zadaných prací
- schopnosti se přizpůsobit se změněným pracovním podmínkám

využívání svých poznatků v praxi

Ročník: 6.

Školní výstupy Žák:	Téma	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
- uvede hlavní jednotku veličiny a její díly a násobky	Látky a tělesa	Měření délky	M – Převody jednotek Tv – Měření sportovních výkonů EV 2 – Základní podmínky života OSV 1/1 - Rozvoj schopností poznávání VEG 1 - Objevujeme Evropu
- změří danou veličinu		Měření objemu tělesa	
- zapíše výsledek		Měření hmotnosti tělesa Měření času Měření délky Měření objemu tělesa Měření hmotnosti tělesa Měření času Měření délky Měření objemu tělesa Měření hmotnosti tělesa Měření času	
- popíše stavbu látek	Látky a tělesa	Skupenství látek	Ch – Vlastnosti látek, částicové složení hmoty
- zjistí, zda daná látka (těleso) patří mezi látky (tělesa) plynná, kapalná či pevná			

- porovná vlastnosti plyných, kapalných a pevných látek			PČ – Materiály EV 2 - Základní podmínky života
- charakterizuje pojem neustálého pohybu částic a uvede jevy, které jej potvrzují			
- posoudí, zda se objem či délka tělesa při dané změně teploty zvětší či zmenší.		Měření teploty těles	M – Záporná čísla
- uvede jednotky teploty			
- změří teplotu i rozdíl teplot teploměrem a zapíše výsledek			
- objasní pojem hustota a uvede jednotku hustoty		Hustota	M – Přímá a nepřímá úměra
- vyhledává hustotu v tabulkách			
- z hmotnosti a objemu vypočítá hustotu a s porozuměním používá vztah $\rho = m/V$			
- rozliší izolant a vodič	Elektromagnetické děje	Elektrický obvod	
- podle schématu sestaví elektrický obvod			
- analyzuje schéma reálného obvodu			
- popíše složení atomu		Elektrické vlastnosti látek	PČ – Elektrické spotřebiče
- uvede druh elektrického náboje protonu, elektronu a neutronu			

<p>- určí na základě znalostí počtu elektronů a protonů, zda jde o kladný, záporný iont nebo o neutrální atom</p>			
<p>- určí na základě znalostí druhu náboje, zda se dvě tělesa budou přitahovat, odpuzovat, či zda na sebe nebudou elektricky působit</p>			
<p>- stanoví nezbytné podmínky vzniku elektrického proudu v obvodu</p>			
<p>- objasní mechanismus vedení elektrického proudu v kovech, jako usměrněný pohyb volných elektronů</p>			

Ročník: 7.

Školní výstupy Žák:	Téma	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
- objasní klid a pohyb tělesa jako stálost jeho polohy vzhledem k jinému tělesu	Pohyb těles	Pohyby těles - pohyb rovnoměrný a nerovnoměrný, přímočarý a křivočarý	M – Přímá a nepřímá úměra OSV3/1 – Řešení problémů a rozhodovací dovednosti VEG 2 - Objevujeme Evropu
- na konkrétním příkladu popíše, zda je těleso v klidu či pohybu vzhledem k jinému tělesu			
- určí druh pohybu tělesa			
- změří dráhu, kterou těleso urazilo za určitý čas a zapíše výsledek		Rychlost rovnoměrného pohybu	
- používá s porozuměním vztah $v=s:t$ resp. $v=s/t$ pro rychlost pohybu tělesa při řešení problémů a úloh			
- vyjadřuje rychlost jednotkou rychlosti			
- prozkoumá, zda na dané těleso působí síla	Síla	Síla a její měření	MEV 2 - Stavba mediálního sdělení
- změří sílu siloměrem		Gravitační síla	

- vyjadřuje výsledek měření veličiny číselnou hodnotou a jednotkou		Posuvné účinky síly	
- rozezná jednotlivé druhy sil		Deformační účinky síly, tření	
- určí směr a velikost síly působící na těleso		Skládání a rozkládání sil	Tv – Technika gymnastických cvičení
- určí výpočtem i graficky velikost a směr výslednice dvou sil stejných či opačných směrů			
- objasní podstatu prvního pohybového zákona		Pohybové zákony	OSV 1/5 - Kreativita
- objasní podstatu druhého pohybového zákona			
- objasní podstatu třetího pohybového zákona			
- použije znalosti pohybových zákonů při objasňování běžných situací			
- popíše funkci páky, kladky v praxi			
- využívá poznatky o podmínkách rovnovážné polohy na páce a kladce pro vysvětlení praktických situací	Otáčivé účinky síly.	D – První pracovní nástroje Pč – Práce s nářadím OSV 2/3 - Komunikace	

- objasnit podstatu Pascalova zákona	Mechanické vlastnosti tekutin	Pascalův zákon	EV 2 - Základní podmínky života
- ukáže využití Pascalova zákona v hydraulickém zařízení a vypočítá v příkladech		Hydrostatický a atmosférický tlak	
- charakterizuje hydrostatický tlak			
- popíše účinky gravitační síly na kapalinu			
- charakterizuje atmosférický tlak			
- objasní vznik vztlakové síly při ponoření tělesa do kapaliny		Archimédův zákon	
- objasní podstatu Archimédova zákona, určí porovnáním vztlakové a gravitační síly, zda se těleso potopí, vznáší se, či bude plavat			
- vysvětlí pojem vztlakové síly v atmosféře a popíše praktické využití			
- rozpozná ve svém okolí různé zdroje světla	Světelné děje	Vlastnosti světla	Př – Zrak

<p>- rozliší mezi zdrojem světla a tělesem, které světlo pouze odráží</p>		<p>Odraz světla, zobrazení zrcadly</p>	<p>M – Úhly</p>
<p>- použije poznatek, že se světlo šíří přímočaře a objasní vznik stínu</p>			
<p>- využívá zákona odrazu světla na rozhraní dvou optických prostředí k nalezení obrazu v rovinném zrcadle</p>			
<p>- pokusně určí rozdíl mezi dutým a vypuklým zrcadlem a uvede příklad jejich využití v praxi</p>			
<p>- určí ze znalostí dopadu a úhlu lomu paprsku na rozhraní dvou prostředí nebo ze znalosti světla v těchto prostředích, zda nastává lom od kolmice či ke kolmici</p>		<p>Lom světla, zobrazení čočkami.</p>	<p>Př – Oko</p>
<p>- rozpozná spojku a rozptylku</p>		<p>Světelné jevy a jejich využití</p>	
<p>- popíše, jak se chovají paprsky význačného směru na spojce a rozptylce</p>			
<p>- popíše střídání dne a noci, ročních období na Zemi a vznik jednotlivých měsíčních fází</p>	<p>Vesmír</p>	<p>Sluneční soustava</p>	<p>Z – Geografické souřadnice, určování polohy</p>
	<p>Světelné děje</p>	<p>Měsíční fáze</p>	

Ročník: 8.

Školní výstupy Žák:	Téma	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
- vysvětlí pojem práce, určí, kdy těleso práci koná	Energie	Práce	OSV 3/1 - Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- uvede hlavní jednotku práce		Energie	
- vysvětlí pojem výkon, používá vztah $P=W/t$ při řešení problémů a úloh		Výkon	Tv – Výkon při sportovních disciplínách
- uvede hlavní jednotku výkonu			
- objasní souvislost mezi konáním práce a pohybovou, resp. polohovou energií tělesa			
- uvede příklady pro pohybovou energii tělesa při řešení problémů a úloh uvede příklady pro polohovou energii tělesa při řešení problémů a úloh			
- určí přijaté či odevzdané teplo tělesem ze znalosti hmotnosti a změny teploty tělesa a měrné tepelné kapacity		Vnitřní energie – teplo	Ch – Chemické reakce

- vyhledá v tabulkách měrné tepelné kapacity látek			
- rozpozná ve svém okolí, co je zdrojem zvuku a vyčlení přítomnost látkového prostředí, jako nezbytnou podmínku pro šíření zvuku	Zvukové děje	Zdroje zvuku, vlastnosti zvuku	Hv – Stupnice a skládání tónů, hudební nástroje
- objasní odraz zvuku			
- na příkladech vysvětlí, že rychlost zvuku závisí na prostředí, v němž se zvuk šíří			
- popíše pojem hlasitosti zvuku a posoudí, jak hlasité jsou různé zdroje zvuku v jeho okolí		Vliv zvuku na člověka	Př – Sluch Hv – Ochrana sluchu
- navrhne možnosti, jak omezit nepříznivý vliv nadměrně hlasitého zvuku na člověka			
- rozliší izolant a vodič	Elektromagnetické děje	Elektrický obvod	Pč – Bezpečnost při práci
- podle schématu sestaví elektrický obvod			
- analyzuje schéma reálného obvodu		Elektrické a magnetické pole	
- rozliší stejnosměrný proud od střídavého na základě jejich časového průběhu			

<p>- změří elektrický proud ampérmetrem a elektrické napětí voltmetrem</p>			
<p>- objasní mechanismus vedení elektrického proudu v kovech, jako usměrněný pohyb volných elektronů</p>		<p>Elektrické vlastnosti látek</p>	<p>Ch – Vlastnosti látek</p>
<p>- rozliší vodič, izolant a polovodič</p>			
<p>- aplikuje s porozuměním Ohmův zákon</p>		<p>Elektrický obvod</p>	
<p>- uvede hlavní jednotku elektrického odporu a některé její násobky</p>			
<p>- odliší zapojení spotřebičů v obvodu za sebou a vedle sebe a určí výsledné elektrické napětí, výsledný elektrický proud a výsledný odpor spotřebičů</p>			

Ročník: 9.

Školní výstupy Žák:	Téma	Učivo	Průřezová témata, mezipředmětové vztahy, projekty
- rozpozná v jednoduchých případech vzájemnou přeměnu jedné formy energie na jinou	Energie	Přeměny energie	Př – Vliv záření na organismus Z – Nerostné suroviny Ch – Radioaktivní látky EV2 – Základní podmínky života EV3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí OSV 3/2 - Hodnoty, postoje, praktická etika VDO 2 - Občan, občanská společnost a stát MEV 1 - Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
- popíše některé nepříznivé vlivy při výrobě elektrické energie v elektrárnách na životní prostředí		Střídavý proud	
- porozumí, jak je zajištěn bezpečný provoz v jaderné elektrárně		Jaderná energie	
- popíše nepříznivý vliv radioaktivního a ultrafialového záření na lidský organismus a životní prostředí			
- objasní mechanismus vedení elektrického proudu v kapalinách, jako usměrněný pohyb volných iontů	Elektromagnetické děje	Vedení elektrického proudu v kapalinách a v plynech.	Ch – Elektrolýza
- objasní mechanismus vedení elektrického proudu v plynech, jako usměrněný pohyb			

volných iontů a elektronů			
- objasní mechanismus vedení elektrického proudu v polovodičích, jako usměrněný pohyb volných elektronů a děr		Vedení elektrického proudu v polovodičích	
- rozliší vodič, izolant a polovodič - zapojí správně polovodičovou diodu v závěrném či propustném směru a věří její usměrňovací účinek			
- aplikuje s porozuměním poznatky, že magnetické pole působí na cívku s proudem, především pro objasnění činnosti elektromotoru		Magnetické vlastnosti látek	Ch – Vlastnosti látek
- popíše Sluneční soustavu a má představu o pohybu vesmírných těles na základě poznatků o gravitačních silách	Vesmír	Sluneční soustava	EV 2 - Základní podmínky života
- popíše střídání dne a noci, ročních období na Zemi a vznik jednotlivých měsíčních fází		Měsíční fáze	
- popíše, jaké děje se odehrávají na Slunci - odliší planetu a hvězdu		Hvězdy a jejich složení	MEV 4 - Tvorba mediálního sdělení

Seznam laboratorních prací:

6. třída

1. Určení hmotnosti tělesa pomocí rovnoramenných vah
2. Určení hustoty pevného tělesa metodou nepřímou
3. Průběžné měření teploty ohřívané vody a grafické znázornění naměřených hodnot

7. třída

4. Určení průměrné rychlosti nerovnoměrného pohybu tělesa
5. Ověření podmínky pro rovnovážnou polohu páky
6. Určení objemu pevného tělesa užitím Archimedova zákona
7. Zobrazení předmětu pomocí zrcadel
8. Zobrazení předmětu spojkou

8. třída

9. Určení tepla předaného při tepelné výměně
10. Určení teploty tání pevné látky
11. Určení měrného skupenského tepla tání ledu

12. Měření elektrického proudu a napětí

13. Měření elektrického odporu rezistoru

9. třída

14. Určení veličin, na kterých závisí indukovaný proud

15. Ověření činnosti transformátoru

16. Určení voltampérové charakteristiky polovodičové diody

17. Sestavení modelu dalekohledu